

Veluws College
TWELLO

DYSLEXIEPROTOCOL

Vastgesteld op 1 september 2024

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING.....	3
WAT IS DYSLEXIE?	4
AANPASSING VAN HET ONDERWIJS	5
SIGNALERING EN DOORVERWIJZING	9
ORGANISATIE.....	11

Inleiding

Binnen het Veluws College Twello hanteren wij het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs. Dit is een landelijk opgesteld protocol waarmee verplicht gewerkt wordt. In het schooljaar 2021/2022 is dit landelijk protocol vernieuwd. In dit protocol beschrijven we dus ook de nieuwe situatie.

De huidige opgestelde doelen van het dyslexiebeleid op het Veluws College Twello zijn nu als volgt:

- Dyslectische leerlingen kunnen die opleiding volgen waartoe ze op basis van hun cognitieve capaciteiten in staat zijn.
- Ze vergroten hun functionele lees- en schrijfvaardigheid, zo nodig met hulpmiddelen.

Veluws College Twello hanteert onderstaande uitgangspunten om deze doelen te bereiken.

1. De leerling staat centraal. Daarom is het belangrijk dat de leerling medezeggenschap heeft. De volgende vragen worden gehanteerd:
 - Wat heeft *deze* leerling nodig?
 - Heeft de leerling voldoende aan begrip, goed onderwijs en de algemene afspraken die op school gelden voor dyslexie?
 - Of heeft de leerling daarnaast ook nog individuele ondersteuning en/of extra hulpmiddelen nodig?
2. De ondersteuning (indien gewenst of noodzakelijk) vindt plaats gedurende de gehele schoolloopbaan en wordt jaarlijks geëvalueerd.
3. De ondersteuning is nodig daar waar de gevolgen van dyslexie de leerling belemmeren: bij het volgen van lessen en het maken van lessen, tijdens toetsen en examens. De ondersteuning vraagt om een geïntegreerde aanpak. Dat betekent dat docenten zo veel mogelijk binnen de lessen leerlingen begeleiden, er een goede afstemming is tussen docenten, dyslexiecoach, leerling, ouders/verzorgers en school.
4. De ondersteuning gaat er tenslotte vanuit wat werkt bij de leerling en wat een zo groot mogelijk effect heeft. Dit betekent dat de behaalde resultaten van de leerling passen bij zijn/haar capaciteiten, dat hij/zij overgaat naar een volgend leerjaar, een examen behaalt en/of voldoende voorbereid is op een vervolgopleiding.

Het dyslexiebeleid richt zich op de leerling die in het bezit is van een officiële dyslexieverklaring afgegeven door een GZ-psycholoog.

Wat is dyslexie?

Dyslexie wordt gedefinieerd als “... een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau” (SDN, 2008)

Problemen die dyslectische leerlingen in de schoolsituatie kunnen tegenkomen, zijn:

- Lees- en/of spellingfouten (veel verbeteringen en doorhalingen);
- Tijdproblemen bij lezen en/of spellen;
- Taalprobleem t.a.v. fonologie, syntaxis en semantiek (spreken en schrijven in korte zinnen; niet op woorden kunnen komen);
- Moeite met auditieve informatieverwerking: opnamecapaciteit, korte termijngeheugen (veel moeite met onthouden van losse feiten, zoals woordjes, rijtjes, jaartallen, topografienamen);
- Concentratieproblemen;
- Moeite met afsluiten voor niet relevante prikkels (gevoeliger voor achtergrondgeluiden, licht);
- Moeite met twee activiteiten tegelijk uitvoeren (lezen-denken, luisteren-lezen, luisteren-schrijven);
- Problemen met automatiseren van begrippen en formules bij exacte vakken;
- Specifieke problemen bij de moderne vreemde talen (moeite met horen van verschillen tussen klanken en het koppelen aan de juiste schrijfwijze);
- Moeite met structuur en plannen (huiswerk, tijdoverzicht);
- Moeilijk leesbaar handschrift;
- Faalangst en negatief zelfbeeld (veel spanning bij opgaven waarbij het gaat om nauwkeurig lezen en schrijven).

Aanpassing van het onderwijs

Inleiding

Met ingang van 1 augustus 2009 is de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte ook van toepassing op het basis- en het voortgezet onderwijs. Op basis van deze wet (artikel 5b, in samenhang met artikel 1) is het verboden om onderscheid te maken bij het verlenen van toegang tot onderwijs, bij het aanbieden van onderwijs, bij het afnemen van toetsen en bij het afsluiten van onderwijs.

'Verbod op onderscheid' betekent dat scholen verplicht zijn tot doeltreffende aanpassing als (de ouders van) een leerling met een beperking hierom (vragen) vraagt. Dit kan bijvoorbeeld gaan om het toestaan van een voorleesprogramma in de les en tijdens de examens. Wel moet het gaan om een redelijke aanpassing die niet te belastend is (artikel 2). Een leerling (of zijn/haar ouders/verzorgers) kan (kunnen) bijvoorbeeld niet van de school eisen bepaalde voorleessoftware toe te staan of aan te schaffen, terwijl de school beschikt over een goedkoper alternatief met dezelfde ondersteuningsmogelijkheden. Als een school niet consequent of helder is wat betreft het gebruik van een doeltreffende aanpassing, kan dit leiden tot verboden onderscheid op grond van handicap of chronische ziekte.

Bovenstaande wetgeving heeft geresulteerd tot onderstaande aanpassingen van het onderwijs binnen het Veluws College Twello.

De doelen van de begeleiding en ondersteuning van leerlingen met een dyslexieverklaring zijn:

- De leerling ondersteunen bij zijn functioneren in het onderwijs en hem/haar leren omgaan met zijn dyslexie;
- Zelfvertrouwen ontwikkelen;
- Intellectuele en creatieve ontwikkeling behouden;
- Voorkomen van uitstroom naar lager niveau;
- Vergroten van de zelfstandigheid in het omgaan met dyslexie;
- De leerling leren verantwoordelijkheid voor zichzelf te nemen in het kader van zijn dyslexie.

Compenserende faciliteiten en dispensaties

Leerlingen met dyslexie hebben specifiek op hun individuele problematiek toegesneden ondersteuning nodig om op hun cognitieve niveau te kunnen functioneren. Binnen het Veluws College Twello wordt onderstaande ondersteuning aangeboden:

Remediëren

Er wordt doelgericht en systematisch gewerkt aan de verdere ontwikkeling van lezen, spellen en begrijpend lezen. Het gaat om spellen Nederlands, spellen moderne vreemde talen en het begrijpend lezen van Nederlands en moderne vreemde talen.

Compenseren

Het gaat er om de leerling aan de hand van de onderzoeksgegevens duidelijk te maken op welke manier hij/zij gebruik kan maken van zijn/haar sterke punten, welke leerstrategieën in dit geval de beste zijn.

Op het Veluws College Twello wordt de leerling hiervoor gedurende een bepaalde periode in elk leerjaar dyslexie coaching geboden. Doel van deze dyslexie coaching is om de zelfredzaamheid van de leerling wat betreft dyslexie hier op school verder te vergroten.

Hierbij wordt o.a. aandacht besteed aan de volgende vragen:

- Welke leerstijl past bij mij?
- Welke faciliteiten wil ik gebruiken?
- Hoe kan ik optimaal presteren ondanks mijn dyslexie?

Dit is een belangrijke taak van de dyslexiecoach.

De dyslexiecoach bepaalt in overleg met de leerling, de ouders/verzorgers en eventueel de docenten van welke faciliteiten een leerling met dyslexie gebruik mag maken, zoals:

- Extra tijd bij toetsen of een verkorte toets;
- Toetsen in Arial 12 en duidelijk opgemaakt;
- Bij luistertoetsen meer leestijd tussen de fragmenten;
- Voorgelezen studieboeken en –werkboeken in de lesmethodes;
- Voorgelezen toetsen met behulp van Claroread
 - Als Claroread op de laptop van de leerling is geïnstalleerd is de leerling zelf verantwoordelijk voor het meebrengen van de laptop zodat Claroread kan worden gebruikt tijdens de lessen.
- Gebruik laptop met tekstverwerker en spellingcontrole voor huiswerk;
- Gebruik laptop met tekstverwerker en spellingcontrole voor toetsen;
- Gespreide talentoetsen. Niet meer dan één moderne vreemde taal per dag;
- Gebruik van spelling- en/of grammaticakaarten bij toetsen als tussenstapje van begrijpen naar leren. Afbouwend inzetten: leerling mag in leerjaar 3 en 4 geen hulpkaarten meer gebruiken;
- Leesbeurten mogen voorbereid worden;
- Aantekeningen van een klasgenoot of het origineel van de docent kopiëren om eigen werk te corrigeren. De docent kan ook de aantekeningen mailen of in SOM zetten; Dit kan enkel bij een goede luisterhouding.
- Aanleren van ICT vaardigheden bij het gebruik van ondersteunende softwareprogramma's

Dispenseren

Dispenseren houdt in dat er aan leerlingen met een dyslexieverklaring (gedeeltelijk) vrijstelling wordt gegeven wat betreft het voldoen aan bepaalde, met de dyslexiecoaches vastgestelde taakeisen. Aanpassingen in het curriculum worden besproken met alle betrokkenen. Alles wordt vastgelegd in een handelingsplan en in geplaatst onder een begeleidingsverslag, te vinden in SOM.

- Aangepaste spellingbeoordeling. Bij de talen worden alleen regelfouten/leerfouten fout gerekend. Herhalingsfouten, inprentfouten en luisterfouten niet. Bij de andere vakken worden spellingfouten niet geteld.
- Luisterboeken voor Nederlands en moderne vreemde talen zijn toegestaan.
- Ontheffing of aangepast programma moderne vreemde talen:
Voor Engels is geen vrijstelling of aangepast programma mogelijk, omdat het een kernvak betreft.

In de leerjaren 1 en 2 van VMBO TL, havo en vwo is er voor Duits en Frans geen vrijstelling of aangepast programma mogelijk.

In leerjaar 3 van het VMBO TL behoort in uitzonderlijke gevallen een vrijstelling voor Duits tot de mogelijkheden.

In leerjaar 3 van havo en vwo behoort in uitzonderlijke gevallen een aangepast programma voor óf Duits óf Frans (dus niet voor beide talen) tot de mogelijkheden.

Bij de beoordeling van een vrijstelling of een aangepast programma wordt gebruik gemaakt van de handreiking Dispensatieprotocol in het voortgezet onderwijs.

Aanpassingen bij het examen

Tijdens het examen heeft een leerling met dyslexie recht op:

1. Maximaal 30 minuten extra tijd per examen bij het CSE¹.
2. 20% extra tijd bij het schoolexamen (PTA).
3. Gebruik van een tekstverwerker met spellingcorrector.
4. Voorgelezen examens. De VMBO TL examens worden voorgelezen door middel van een Daisy document.

Faciliteiten en het Zorgvierkant in SOM

De dyslexiecoach noteert de specifieke faciliteiten die de leerling met dyslexie gebruikt in SOM. Deze faciliteiten staan hierdoor ook in het Zorgvierkant van de leerling onder 'Leer-, sociaal-emotionele en medische bijzonderheden' > dyslexie en onder begeleidingsverslag. De docent kan in SOM zien welke specifieke faciliteiten de leerling met dyslexie gebruikt tijdens de lessen.

De faciliteiten zijn maatwerk en worden minimaal 1x per jaar geëvalueerd en indien nodig aangepast. Wanneer er onduidelijkheden zijn over het gebruik van de faciliteiten kan de dyslexiecoach worden geraadpleegd.

Technische hulpmiddelen

Veluws College Twello heeft gekozen voor het voorleesprogramma Claroread als hulpmiddel voor leerlingen met dyslexie. Dit hulpmiddel wordt door de school aangeschaft en desgewenst op de laptop van de leerling geïnstalleerd.

Claroread is gebruiksvriendelijk en biedt de volgende mogelijkheden: voorlezen van digitale schoolboeken, Word documenten, PDF documenten en internetpagina's. Dit voorleesprogramma is voor iedere leerling met dyslexie gratis beschikbaar.

Op de schoollaptops die speciaal voor leerlingen met dyslexie gebruikt worden voor toetsen, staat Claroread. Wanneer leerlingen een eigen laptop hebben, kunnen we hier ook Claroread op zetten.

Wanneer de leerling met dyslexie gebruik maakt van de faciliteit 'Toetsen voorlezen' zal de leerling op de laptop de toets van de lesgevende docent aangeleverd krijgen. De toets wordt als een Word document of PDF aangeleverd. De leerling is hierbij zelf verantwoordelijk voor het meebrengen van de laptop waar Claroread op staat geïnstalleerd. Mocht de leerling niet in het bezit zijn van een eigen laptop dan geeft de leerling dit, minstens één week van te voren, bij de docent aan zodat de leerling bij het leerlingloket een schoollaptop kan ophalen. De docent deelt de toets via

¹ Centraal Schriftelijk Examen

Teams met de leerling. Tijdens de toetsweken maakt de leerling de toets op een laptop van school.

Signalering en doorverwijzing

Bij een leerling kan een vermoeden ontstaan van dyslexie. Dat vermoeden ontstaat bijvoorbeeld bij tegenvallende resultaten, veel spellingfouten en/of een laag leestempo. De signalen komen van docenten via de mentor bij de dyslexiecoach. De dyslexiecoach beoordeelt of de argumenten gegrond zijn. Als dit zo is volgt de onderstaande procedure:

Fase 1: signaleringsfase

Er wordt een dossieronderzoek gedaan; de gegevens vanuit het basisonderwijs worden bekeken, zoals: CITO/IEP LOVS gegevens, de warme overdracht en o.a. indicaties voor hardnekkigheid. Op basis van deze gegevens zal er bij een aantal leerlingen een signaleringsinstrument uit het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs worden afgenomen. Het instrument bestaat uit een zinnendictee (Het wonderlijke weer). De screening duurt ongeveer 30 minuten en wordt afgenomen en nagekeken door de dyslexiecoach.

Fase 2: voorlopige diagnosefase

Een verdiept onderzoek door de dyslexiecoach indien het signaleringsinstrument en het onderwijskundig rapport hiertoe aanleiding geven. De leerlingen die lager scoren dan de norm komen hiervoor in aanmerking. Het onderzoek bestaat uit:

- Uitgebreid dossieronderzoek: gegevens basisonderwijs (CITO leerlingvolgsysteem, CITO eindtoets percentielscores, remediëring, handelingsplannen, indicaties voor hardnekkigheid).
- Overleg met de ondersteuningscoördinator en mentor over aanvullende begeleiding.
- Individuele afname leestoetsen: de EMT, de Klepel, de Ruimtevlucht.

Fase 3: hulpverlening

De dyslexietraining start aan de hand van individuele handelingsplannen. De dyslexietraining zal individueel of in een kleine groep (maximaal 4 leerlingen) gegeven worden. De dyslexietraining bestaat uit 24 bijeenkomsten van één lesuur. In deze bijeenkomsten wordt wekelijks geoefend met technisch lezen en spellen. Dit gebeurt onder begeleiding van de dyslexiecoach.

Fase 4: herhalingsonderzoek

De dyslexiecoach neemt bij de leerlingen die de dyslexietraining gevolgd hebben voor de tweede keer alle vier de testen af. Dit om te bepalen of de leerling voldoende vooruit gegaan is of dat vervolgonderzoek naar dyslexie nodig is. Verder verzamelt de dyslexiecoach gegevens die verkregen zijn van de mentor en uit de docentenvergaderingen.

Fase 5: 2^e indicatiestelling

De dyslexiecoach bespreekt (zo nodig) de resultaten van het herhalingsonderzoek met de ondersteuningscoördinator. Hardnekkigheid van de lees- en spellingproblematiek kan in deze fase worden gediagnosticeerd. Als de lees- en spellingproblematiek hardnekkig blijkt te zijn wordt contact opgenomen met onderwijsadviesbureau A-VISION in Apeldoorn. Zij bekijken alle gegevens van de betreffende leerling en brengen een advies uit of er bij de leerling een volledig dyslexieonderzoek kan worden afgenomen.

Fase 6: dyslexieverklaring

De GZ-psycholoog van onderwijsadviesbureau A-VISION stelt op basis van het onderzoek wel of niet een dyslexieverklaring op voor de leerling en de school. De dyslexieverklaring blijft levenslang geldig. De kosten voor het dyslexieonderzoek komen voor de helft voor rekening van de school. De andere helft dient door ouders/verzorgers te worden betaald.

Fase 7: faciliteiten

Indien er een dyslexieverklaring wordt afgegeven bespreekt de dyslexiecoach met de leerling (en ouders/verzorgers) de mogelijke faciliteiten voor dyslexie. Op grond van het dyslexieonderzoek en de wensen van de leerling worden de specifieke faciliteiten gekozen. De dyslexiecoach zorgt ervoor dat deze faciliteiten zowel in SOM worden vastgelegd. Ouders/verzorgers en mentor worden (de eerste keer dat de faciliteiten worden gekozen) hierover geïnformeerd.

Belangrijk in bovengenoemd proces is dat de dyslexiecoach de ouders/verzorgers gedurende het onderzoek schriftelijk en/of telefonisch op de hoogte brengt van het onderzoek en de aanvullende hulp die hun kind geboden wordt.

Organisatie

Binnen het management van Veluws College Twello valt de verantwoordelijkheid voor het dyslexiebeleid bij de dyslexiecoach en de ondersteuningcoördinator. De dyslexiecoach is verantwoordelijk voor de uitvoering van het dyslexiebeleid. Daarnaast hebben dyslexiecoach, docenten, mentoren, leerlingen en ouders een rol in de begeleiding van de leerlingen met dyslexie. Een dyslexieverklaring wordt, naar aanleiding van het door school afgenomen dyslexieonderzoek, afgegeven door een externe GZ-psycholoog.

Taken en verantwoordelijkheden van alle betrokkenen

De Ondersteuningscoördinator

- evalueert het dyslexiebeleid i.o.m. de dyslexiecoach.

De dyslexiecoach

- evalueert het dyslexiebeleid i.o.m. de ondersteuningcoördinator en stellen waar nodig bij;
- behartigen de belangen van de leerling met dyslexie;
- ziet er samen met de leerling op toe dat de leerling met dyslexie de compenserende en dispenserende maatregelen krijgt die hem toekomen;
- is aanspreekpunt voor mentoren, docenten, ouders en leerlingen m.b.t. dyslexie;
- is verantwoordelijk voor de screening van de leerlingen en de daaruit voortkomende organisatorische werkzaamheden;
- neemt (zo nodig) het dyslexieonderzoek af en bespreekt de resultaten hiervan met de GZ-psycholoog en houdt ouders op de hoogte;
- zorgt ervoor dat voor elke leerling in SOM de faciliteiten voor dyslexie vermeld staan;
- informeert de docenten over dyslexie;
- informeert de ouders van leerlingen met dyslexie over de compenserende/ dispenserende maatregelen tijdens het examen;
- begeleidt de nieuwe leerlingen met dyslexie die in het eerste leerjaar starten;
- stelt handelings- en begeleidingsplannen op, draagt zorg voor de uitvoering en de evaluatie;
- helpt leerlingen om zelfstandig te worden bij het leren en het werken in samenwerking met de docenten.
- spreekt alle leerlingen met dyslexie minimaal één keer per jaar. Nagegaan wordt hoe het met de leerling gaat met betrekking tot zijn/haar dyslexie, de gebruikte faciliteiten en mogelijke belemmeringen;
- maakt een verslag van het gesprek, legt de aanbevelingen en faciliteiten vast, die gelden voor de leerling en zet dit in SOM. Ook worden de ouders geïnformeerd.
- communiceert alle veranderingen en nieuwe afspraken duidelijk met alle betrokken partijen en legt dit vast in SOM;
- begeleidt voor het vaststellen van het hardnekkigheidscriterium gedurende 24 bijeenkomsten de leerlingen waarbij een vermoeden is van dyslexie en waarbij een achterstand is bij spelling/lezen;

De vakdocent

- houdt zich aan afspraken die gemaakt zijn met de leerlingen met dyslexie;
- Informeert zich over de leerlingen met dyslexie door middel van SOM;
- geeft indien nodig extra ondersteuning in de les;
- bespreekt toetsen met de leerling (voor- en nabespreking);

- signaleert dat extra ondersteuning binnen of buiten de les onvoldoende resultaat oplevert bij de mentor en/of de dyslexiecoach;
- heeft de taak om de leerlingen met dyslexie te helpen gebruik te maken van de faciliteiten;
- signaleert mogelijke werkhoudingproblemen die van belang zijn en maakt dit bespreekbaar met de leerling.

De mentor

- is het eerste aanspreekpunt voor de leerling, de ouders en de vakdocent;
- monitort de resultaten van de leerling;
- signaleert leerproblemen en meldt die bij de dyslexiecoach.

De leerling

Van de leerling wordt verwacht dat hij/zij:

- zich maximaal inzet om te leren;
- verantwoordelijk is voor correcte aantekeningen van de les;
- op de toets vermeldt dat hij/zij dyslexie heeft d.m.v. de letter 'D' bovenaan het toetsblad.
- is verantwoordelijk voor het meebrengen van zijn/haar laptop voor het gebruik van Claroread bij toetsen/of voor het ruim van te voren vragen bij de docent om een schoollaptop voor het gebruik van Claroread bij toetsen;
- overlegt met de dyslexiecoach wanneer hij/zij vindt dat de begeleiding niet goed verloopt.

De ouders/verzorgers

Van ouders/verzorgers wordt verwacht:

- dat zij hun kind aanmoedigen en ondersteunen;
- dat zij hun kind stimuleren regelmatig te lezen;
- dat zij luisteren naar de signalen van hun kind en die bespreken met de mentor.